

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake zijn brief d.d. 22 maart 2018 inzake steun aan Syrische gewapende oppositie (Kamerstuk 32 623, nr. 201).

De voorzitter van de commissie,
Pia Dijkstra

De griffier van de commissie,
Van Toor

Inbreng van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het antwoord op de vraag van het lid Omtzigt, gesteld tijdens het debat van 20 maart 2018 over de Europese top van 22 en 23 maart, of Nederland steun heeft gegeven aan rebellengroepen die samen met het Turkse leger de enclave Afrin zijn binnengevallen. De leden van de VVD-fractie hebben hierbij nog enkele vragen en opmerkingen. De leden van de VVD-fractie constateren dat het programma in het noordwesten van Syrië is beëindigd, maar in het – volgens het kabinet – relatief stabiele zuiden van Syrië wordt voorgezet. De genoemde leden begrijpen dat het kabinet geen informatie waaruit kan worden afgeleid om welke groepen of individuen het gaat openbaar kan maken, maar hopen dat het kabinet wel een antwoord op een aantal andere vragen kan geven.

Allereerst hopen de leden van de VVD-fractie dat het kabinet het belang van deze vorm van steun iets beter kan verhelderen. Wat zijn de risico's van het stopzetten van dergelijke programma's? En wat zouden de gevolgen zijn geweest als Europese landen deze vormen van steun niet hadden gegeven?

Daarnaast hopen de genoemde leden een beter beeld te krijgen van het krachtenveld. Zijn er andere westerse landen die soortgelijke vormen van steun geven? Zo ja, welke? En wat voor steun wordt door Nederland en deze bondgenoten gegeven? Zitten er nog significante verschillen tussen de vormen van steun die door de diverse betrokkenen worden gegeven?

Tot slot is het voor de leden van de VVD-fractie van belang dat scherp in de gaten wordt gehouden dat we als Nederland of als anti-ISIS-coalitie niet de verkeerde groepen steunen en derhalve bijdragen aan een strijd die indruist tegen westerse belangen. Daarom horen de leden van de VVD-fractie graag hoe de programma's in kwestie worden gemonitord. Kan het kabinet aangeven welke diensten bij selectie en monitoring betrokken zijn? En hoe worden risico's zo veel mogelijk gemitigeerd?

Inbreng van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming kennis genomen van het besluit van het kabinet om het Non Lethal Assistance (NLA) Programma voor de Syrische rebellen in de provincie Idlib te beëindigen. Echter, de regering geeft aan dat het de Syrische «gematigde» oppositie blijft ondersteunen «waar dit kan» (Kamerstuk 32 623, nr. 200, blz. 4–5). Dat roept vragen op.

Eerder gaf de Minister van Buitenlandse Zaken in antwoord op schriftelijke vragen van de leden Van Helvert en Omtzigt (2018D01879) aan dat Nederland bijdraagt aan het Syria Recovery Trust Funds (SRTF), dat ook actief is in het deel van Syrië waar Turkije militair actief is. En dat «de overgrote meerderheid van gewapende groepen die zich in de «Euphrates Shield Zone» bevinden als gematigd kan worden beschouwd.»

Ten tijde van de beantwoording van deze vragen was Turkije Afrin nog niet binnengevallen, in samenwerking met eenheden van de Free Syrian Army. Handhaaft het kabinet deze standpunten, in het licht van de illegale aanval op Afrin en de zeer verontrustende berichtgeving over ernstige mensenrechtenschendingen door het Turkse leger en jihadisten (<https://www.hrw.org/news/2018/04/08/syria-afrin-residents-blocked-fleeing-aid>)? Welke rechtsbasis is er voor de bezetting van delen van Syrië in het kader van Euphrates Shield? Is deze bezetting niet eveneens illegaal? Op basis

waarvan komt het kabinet tot de conclusie dat de aan Turkije gelieerde rebelligroeperingen in Syrië «gematigd» zijn, helemaal nu Turkije zelf spreekt van «jihad» in Afrin?

De Minister antwoordde tevens over het door Turkije bezette deel ten noorden van Aleppo dat Turkije «een zekere mate van invloed heeft», dat deze per stad of dorp verschilt en op verschillende manieren wordt uitgeoefend.» In de grootste stad in het gebied, Al-Bab, zou het lokaal bestuur «onafhankelijk» zijn en zou «een belangrijke rol gespeeld worden door oppositiegroepen die minder dicht bij Turkije staan». Handhaaft de huidige Minister deze opvattingen? Hoe beoordeelt het kabinet:

- de uitspraken van de Turkse Minister van Binnenlandse Zaken dat Turkse gouverneurs verschillende Syrische steden besturen met district gouverneurs, politiechefs en gendarmerie commandanten (<https://www.turkishminute.com/2018/01/28/turkeys-interior-minister-turkish-district-governors-are-running-3-syrian-cities/>)?
- De berichtgeving dat Afrin bestuurd zal worden als onderdeel van de Turkse provincie Antakya (<https://ahvalnews2.com/afrin/congress-makes-afrin-part-turkish-province>)
- De berichtgeving dat delen van Syrië in handen van de oppositie een «kolonie» zouden worden van Turkije (<http://theregion.org/article/13126-is-opposition-held-syria-becoming-a-colony-of-turkey/>)?

Is het kabinet in het licht daarvan bereid alle vormen van steun van Nederland aan door Turkije bezette Syrische gebieden te heroverwegen, op te schorten en/of zo snel mogelijk te stoppen? Graag een uitgebreide toelichting waarom wel of niet, of het nu gaat om bijdragen in het kader van AJACS-programma (*Access to Justice and Community Security*), de bijdragen aan het SRTF of anderszins in het kader van *Non-Lethal Assistance* (NLA).

Kan het kabinet bovendien nader ingaan op het beheer van het SRTF, dat in handen is van de Syrische interim- regering? Waar bestaat deze «interim- regering» uit, hoe representatief is deze en op welke wijze wordt de besteding van middelen via het SRTF gecontroleerd?

De leden van de CDA-fractie merken op dat het Nederlandse kabinet bij elke overdracht aan gewapende groepen vastlegt aan wie er goederen worden overgedragen en welke goederen.

Deze overdrachtsformulieren zijn er natuurlijk om verantwoording te kunnen afleggen. De leden van de CDA-fractie vernemen graag:

- Zijn deze formulieren als staatsgeheim geclassificeerd en zo ja op welk niveau en sinds wanneer?
- Mag de Algemene Rekenkamer deze formulieren controleren?
- Kan de Tweede Kamer deze formulieren controleren? Zo nee, hoe kan zij dan haar budgetrecht uitoefenen?

De leden van de CDA fractie zouden graag, openbaar of besloten, een lijst ontvangen van:

- Alle goederen die zijn overgedragen (voertuigen, geld, etc) – openbaar.
- Een lijst van groepen aan wie de goederen zijn overgedragen en op welk moment.

De leden van de CDA-fractie vernemen ook graag of de strijd die deze groepen voerden naar internationaal recht geoorloofd is of niet.

De Nederlandse overheid heeft ook steun verschaft voor scholen.

- In welke gebieden bevinden zich deze scholen?
- Wordt gecontroleerd of de lesmethodes geen extremisme bevatten en zo ja hoe wordt dat gedaan?

Wat betreft de steun voor de Vrije Syrische politie: Waarom mochten dezelfde partijen die de steun moeten controleren het onderzoek doen naar mogelijke onrechtmatigheden? Is het mogelijk om deze studies naar mogelijke onrechtmatigheden in te zien?

Sinds 2011 zijn er conferenties geweest over Syrië. Kunt u een overzicht geven van die conferenties (van onder meer de Friends of Syria) en welke afspraken de landen daar gemaakt hebben over steun aan de oppositie van Syrië? Zijn hiervan stukken beschikbaar?

Inbreng van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met grote belangstelling kennis genomen van de vertrouwelijke berichtgeving over de steun aan Syrische oppositiegroepen en het feit dat Nederland het Non Lethal Assistance programma voor Syrische oppositiegroepen in Noord-Syrië heeft stopgezet. Zij hebben naar aanleiding van deze berichtgeving enkele vragen aan het kabinet.

Op basis van welke criteria zijn Syrische oppositiegroepen oorspronkelijk geselecteerd om via het Non Lethal Assistance programma steun te ontvangen?

Op basis van welke feiten is besloten de steun aan de Syrische oppositiegroepen in Noord-Syrië stop te zetten, en de steun aan groepen in Zuid-Syrië voort te zetten?

Hoe vaak wordt gewogen of steun dan wel voorgenomen steun via het NLA programma aan Syrische oppositiegroepen wordt voort- of stopgezet? Wanneer is hiertoe het volgende weegmoment? Worden op dit eerstvolgende weegmoment de groeperingen voor wie de het NLA programma recentelijk is stopgezet, opnieuw meegenomen?

Is door onze bondgenoten binnen de anti-ISIS coalitie dezelfde afweging gemaakt? Zo nee, waarom niet?

Zijn er gevallen bekend waarin de geboden steun via het Non Lethal Assistance programma door de Syrische oppositiegroepen misbruikt is? Zo ja, op welke wijze?

Zijn er bij één of meerdere Syrische oppositiegroeperingen voor wie het NLA programma recentelijk is stopgezet mensenrechtenschendingen geconstateerd? Zo ja, welke?

Wat zijn de resultaten van de ingezette Non Lethal Assistance programma's in Syrië?

Inbreng van de fractie van GroenLinks

De leden van de fractie van GroenLinks hebben kennis genomen van de antwoorden van het kabinet op de vraag van het lid Omtzigt. Zij waarderen de ondersteuning van rebellengroepen met andere goederen dan wapens, zoals de regering die vorm heeft gegeven. Zij vragen het kabinet of het binnen deze ondersteuning aandacht verleent aan de mogelijkheden van groepen om te communiceren over de situatie in Syrië met de buitenwereld en ook aan de mogelijkheden om bewijzen te vergaren voor aanvallen met chemische wapens en andere overtredingen van het oorlogsrecht.

Zij vragen het kabinet of het stopzetten van de ondersteuning in het noordwesten (Idlib) de gematigde groepen aldaar verder heeft verzwakt. Tenslotte vragen deze leden hoe het kabinet de invloed van de Turkse bezetting van Afrin op de strijd tussen rebellen en het regime van Assad inschat.

Inbreng van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de summier brief van de Minister over steun aan Syrische gewapende oppositie, specifiek aan groepen die onderdeel zijn van het zogenaamde Vrije Syrische Leger en nu samen met het Turkse leger optrekken in het noorden van Syrië. Deze leden hebben in het algemeen heel grote zorgen over steun aan Syrische gewapende oppositie omdat dergelijke steun aan gewapende groepen gemakkelijk bij kan dragen aan het verlengen van de gruwelijke, allesverwoestende oorlog in Syrië. Kan de Minister hierop ingaan? Hoe wordt voorkomen dat Nederlandse steun aan gewapende groepen bijdraagt aan voortzetting van de oorlog?

De leden van de SP-fractie stellen vast dat geen antwoord is gegeven op de vraag of groepen die nu samen met het Turkse leger opereren in het verleden steun hebben ontvangen van Nederland. Dat achten deze leden onacceptabel, want deze vraag kan met een eenvoudig ja of nee beantwoord worden zonder specifieke groepen op specifieke plaatsen in Syrië in gevaar te brengen. Daarom verwachten deze leden alsnog een helder antwoord.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister een overzicht te geven van hetgeen in het verleden precies is geleverd aan verschillende Syrische gewapende oppositiegroepen en de kosten hiervan. Ook ontvangen zij graag informatie over samenwerking van de groepen die Nederland heeft gesteund met jihadistische groepen. Is dit voorgekomen? Zo ja, hoe vaak? Zijn er ook gevallen bekend waarbij strijders van een groep waar Nederland steun aan gaf over zijn gelopen naar jihadistische groepen? Wat wordt gedaan om dit alles te monitoren en welke mogelijkheden zijn er om in te grijpen als dergelijke samenwerking of overlopen aan de orde is?

Kan de Minister tenslotte, vragen de leden van de SP-fractie, nader toelichten in hoeverre er op dit moment nog steun wordt verleend aan Syrische gewapende groepen en waaruit die steun bestaat en kan nader worden toegelicht waarom in het noordwesten van Syrië het programma intussen is beëindigd?

Inbreng van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de ChristenUnie hebben kennis genomen van de brieven van de Minister van Buitenlandse Zaken over de situatie in Syrië en de steun aan Syrische oppositiegroeperingen (Kamerstukken 32 623, nrs. 200 en 201). Zij hebben daar enkele vragen over.

In de genoemde brieven geeft de Minister als een van de redenen voor het stopzetten van het steunprogramma voor de oppositie in de provincie Idlib dat er grondgebied van de gematigde oppositiegroepen verloren is gegaan. Beschikt de Minister over eigen informatie over de situatie in Idlib? Kan de Minister de gematigde Syrische oppositie in deze provincie duidelijk identificeren en is het de Minister bekend wat hun grondgebied nog is? Weet de Minister of de geleverde steun tot nu toe is aangekomen en hoe deze is gebruikt? Is het mogelijk dat geleverde voertuigen of andere geleverde *non-lethal assistance* bij de aanval op Afrin zijn ingezet?

Wanneer is besloten het steunprogramma voor de oppositie in de provincie Idlib stop te zetten? Was daar een concrete aanleiding voor op dat specifieke moment?

Tijdens het algemeen overleg over de Raad Buitenlandse Zaken op 1 februari zei toenmalig Minister Zijlstra: «Op het moment dat we informatie hebben dat een groepering die door Nederland Non-Lethal Assistance ontvangt, deelneemt aan de strijd in Afrin tegen de SDF en aan Turkse zijde strijdt, dan is dat in totale tegenstrijd met de uitgangspunten en wordt die onmiddellijk gestopt. Ik kan dat niet in openbaarheid doen omdat we niet bekend maken welke groeperingen we steunen, maar dit uitgangspunt kan ik openbaar meegeven. Die wordt onmiddellijk gestopt.» Kan de Minister nu aangeven of dit bij het besluit om het steunprogramma te stoppen op een of andere wijze een rol heeft gespeeld?